

Christine Mundhenk (red.)

Melanchthons Briefwechsel, Band T 21 (Texte 5970-6291) (1551), bearbejdet von Matthias Dall'Asta, Heidi Hein, Christine Mundhenk. Stuttgart-Bad Cannstatt: Verlag frommann-holzboog, 2020. 484 s. € 298.-

Bindene i dette strålende værk kommer nu i lidt hurtigere rækkefølge end tidligere. Det kan man kun rose. Bortset fra de utallige oplysninger om berømt heden Melanchthons teologi, universitetspolitik, politiske indflydelse og personlige forhold indeholder de enkelte bind talrige informationer om alle kendte teologer og politikere i samtiden. Bindene belyser således den kirkehistoriske udvikling ikke bare i det tyske rige på den tid, men i Europa. Det skyldes, at Melanchthons hjem simpelthen udgjorde en nyhedscentral, hvor der ugen igennem indløb oplysninger fra hans store europæiske netværk.

Dette bind, som dækker hele året 1551, indeholder 335 dokumenter, og af dem har ikke færre end 58 ikke tidligere været udgivet. Melanchthon og kollegerne var på den tid især optaget af det tridentinske koncilium, som de naturligt nok stillede sig afvisende over for. Bekymringen angik også det spørgsmål, om de af deres verdslige øvrighed ville blive befalet at deltage efter pres fra kejser Karl d. 5. Som forberedelse skrev Melanchthon *Confessio Saxonica*. Forholdet til verdslig øvrighed kom igen til debat, da wittenbergteologernes øvrighed kurfyrste Moritz planlagde "Fyrstesammensværgelsen" imod kejser Karl d. 5. Melanchthon advarede ham mod at foretage sig noget sådant imod den af Gud indsatte øvrighed (MBW 6270). Internt i den lutherske lejr er det navnlig den afvigende lære om retfærdiggørelseslære, som Andreas Osiander i Königsberg udformede, som debatteredes.

Som i mange af de tidligere bind spiller kontakten mellem kong Christian d. 3. af Danmark-Norge og Melanchthon også en rolle i året 1551. Melanchthon udtrykker sin store skepsis over for Tridentinum, men hans bekendelsesskrift underskrev kongen trods opfordring (6166) ikke. Grunden nævnte han ikke, men den var kongens angst for at lægge sig ud med kejseren. Melanchthon sendte også i dette år kongen talrige relevante politiske nyheder om paven, kejseren og lokale begivenheder. Sin ejendommelige tiltro til underlige tegn og visioner, som man har set i skyerne over Torgau fortolkede han også for kongen (6029). I bindet er endvidere optaget den meget rosende omtale af den danske kirke, kongen og teologerne, som Melanchthon offentliggjorde i sin fortale til udgivelsen af Peder Palladius' *Brevis expositio catechismi pro parochis Norvegianis* (6248a). På sin side betragtede Christian d. 3. – endnu – Melanchthon som den højeste åndelige autoritet. Hvis der udkom nye bøger – dvs. bøger, som man kunne stole på – skulle Melanchthon forsyne dem med sin egenhændige underskrift og sende dem til kongen. Vi betaler det hele, skrev kongen, som beklagende tilføjede, at man jo for tiden ikke kunne stole på alle forfattere og bogtrykkere! (6038).

Martin Schwarz Lausten